

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. I. De quibusdam nominibus & proprietatibus secundæ Personæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

DISPUTATIO LXIV.

De Personâ Filii.

CIRCA Personam Filii duo præcipue sunt discutienda: primò ex quorum cognitione procedat: deinde cur sola Filii productio sit generatio; hoc verò licet à plerisque alibi tractari videam, in hunc tamen locum reservavi, ut quæ ad Filium spectant omnia simul tractentur. Vtrumque eâ, quam materia gravitas patitur, brevitate expediam.

SECTIO PRIMA.

De quibusdam nominibus, & proprietatibus secunde Personæ.

I.
Secunda Persona est vere Filius Dei naturalis.

SECUNDAM Trinitatis Personam esse verè & propriè Filium Dei naturalem, Patrique consubstantialem, & *ὁμοούσιον*, certa est orthodoxorum omnium doctrina, variis Scripturæ & Conciliorum testimoniis firmata, ut ostendi supra, Disp. 49. sect. secundâ. Hinc de Christo in Symbolo Niceno dicitur, *Genitum, non factum, consubstantialem Patri, &c.* Et S. Augustinus tom. 6. l. 3. contra Maximinum, cap. 14. ad finem, de Patre loquens: *Tantum, inquit, genuit, quantum est ipse, quia de seipso genuit verum Filium, & perfectam genuit plenitudinem Divinitatis, non persequendam ætatis accessu.* Patres itaque Concilii Antiocheni, dum verbum *ὁμοούσιον* rejiciunt, id eo tantum sensu faciunt, quo hanc vocem Paulus Samosatanus usurpabat, nempe ut Pater & Filius essent ejusdem specie solummodo Essentiæ, non numero, sed quoad naturam & essentiam eos æquè numero distinctos assererat, ac sunt duo homines, vel Angeli.

Symbolum Nicenum.

S. Augustinus.

Patres Concilii Antiocheni.

II.
Negabant olim quidam secundam Personam esse Verbum.

Alia appellatio, quæ secunda Personæ tribuitur, est *Verbum*. Antiqui olim hæretici, Alogiani dicti, negabant Filium esse *Verbum*, & ut hanc suam hæresin stabilirent, Evangelium S. Joannis, ejusque Apocalyp. ubi secunda Trinitatis Personæ hoc nomen sæpius tribuitur, rejiciebant. Origines in cap. 1. Joan. Verbum in divinis dici ait metaphoricè, quem proinde S. Thomas hic, quæst. 34. art. 1. ad primum, vocat *Fontem Ariænotorum*. Tandem Durandus in 1. dist. 27. quæst. 3. Verbum in divinis contendit, propriè loquendo dici essentialiter, non notionaliter, sicque omnibus tribus Personis æqualiter esse commune, Filio verò peculiariter, non nisi impropriè attribui. Hæc tamen Durandi sententia à Theologis merito censetur temeraria.

III.
Nomen Verbi Filio, & soli Filio in divinis tribuitur.

Dicendum itaque, secunde Trinitatis Personæ, cuique soli nomen *Verbi* propriè attribui: ita S. Thomas prima parte, quæst. 34. art. 1. retractans id quod in 1. dist. 27. quæst. 2. art. secundo dixerat, ubi existimasse videtur *Verbum* tam essentialiter, quam personaliter dici. S. Thomam sequuntur Theologi recentiores, ut supervacaneum sit Authores referre.

IV.
Probatur secundam

Probatur primò: Joannis enim primo, vers. 1. de Filio sic habetur, *In principio erat Verbum, & E. P. Comptoni Theol. Scholæ, tom. 1.*

Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. ... Et Verbum caro factum est, &c. Epistolâ etiam primâ, cap. 5. v. 7. sic scribit, *Tres sunt qui testimonium dant in celo, Pater, & Verbum, & Spiritus Sanctus.* Hoc etiam nomine aliàs sæpè in Scripturâ Filius appellatur. Hinc S. Augustinus secundam Personam ait, *Eo esse Filium, quo Verbum, & Verbum quo Filium.* Et S. Hieronymus: *Trinitatis, inquit, Majestas manifestissime declaratur: Dominus Verbum, Spiritus Domini, Verbum Patris Filius est.* Quod etiam passim affirmant alii Patres.

Trinitatis Personam esse propriè Verbum.

Ex quibus efficacissimum deducitur argumentum; cum enim, & frequentibus divinarum Litterarum testimoniis, & communi Patrum suffragio Filius *Verbum* appelletur, hæc omnia ad impropriis & metaphoricis sensus detorquere, & vim foret tantæ auctoritati inferre, & contra regulam à Theologis, de Scripturæ & Patrum dictis propriè, ubi possunt, explicandis, assignatam. Tandem eodem modo dicit alius nomen *Filii*, non propriè, sed metaphoricè tantum eidem competere, & non secunde Personæ magis, quam tertiæ convenire.

V.
Scripturæ & Patrum testimonium ad metaphoras non detorquenda.

Dices, tertia Persona à Scripturâ & Patribus appellatur passim Spiritus Sanctus, quæ tamen vox, tam secunde Personæ, quam tertiæ, totique adeo Trinitati ex æquo convenit: ergo ex auctoritate Scripturæ & Patrum nullum habetur argumentum. Respondetur, latam esse disparitatem; ad tertiam enim Personam exprimendam peculiare nomen à Patribus & Theologis non est excogitatum, sicque nil mirum si, dum de eâ loquuntur, vocem usurpent omnibus tribus Personis communem. At verò secunde Personæ propria erant & peculiarissima nomina assignata, ut *Filius, Genitus, &c.* nil ergo opus, si hæc vox *Verbum* Patri, aut Spiritui Sancto, perinde ac Filio competeret, ad illam pro hujus expressione recurrere.

VI.
Pro tertiâ Personâ peculiare nomen à Patribus & Theologis non est inventum.

Secundò ostendo contra Durandum nomen *Verbum* commune tribus Personis esse non posse; cui aliquod productum, quid productum, sapientia verò essentialis non est producta: ergo non est *Verbum*. Hinc S. Cyrillus Alexandrinus in thesauro sæpe, & lib. 1. in Joannem, cap. 4. peculiariter probat Patrem nullo modo dici posse *Verbum*, *Quia de ratione Verbi est ab alio procedere.* Sanctus etiam Gregorius Nazianzenus orat. 4. de Theologia, *Filium ait dici Verbum, quia genitum.* Quod etiam probat testimonium S. Augustini supra, num. 4. allatum. Ex quibus conficitur *Verbum* omnibus tribus Personis non convenire.

VII.
Verbum dicitur aliquod productum, ergo non est omnibus tribus Personis commune.

Bb

Dicos:

VIII.
Secunda Personâ
sape vocatur
Sapientia.

Dices: per vocem *Sapientia* saepe in divinis Liberis significatur secunda Trinitatis Personâ, quamvis hoc nomen omnibus tribus Personis sit commune, idem ergo dici poterit de Verbo, maxime cum S. Damascenus primo Fidei, cap. 6. *Verbum Dei perfectionem* appellet *absolutam*; Sanctus etiam Basilius lib. 5. contra Eunomium, cap. 11. Spiritum Sanctum vocat *Verbum Filii*: quodque caput est, Apostolus ad Ephes. 6. vers. 17. *Gladium Spiritus* ait esse *Verbum Dei*.

IX.
Cur nomen
Sapientia
peculiariter
tribuatur
Filio.

Respondetur, ideo secundam Personam appellari *Sapientiam*, quia cum per intellectum procedat, est ex vi suâ processionis Sapientia subsistens, quamvis *Sapientia* sit quid toti Trinitati commune. At verò nomen *Verbi* ita secundæ Personæ est proprium, ut aliis non competat, ut jam ostensum est. Ad illa quæ proximè allata sunt, dico Apostolum loco ad Ephes. citato, non de Spiritu Sancto loqui, sed de Verbo externo prædicationis Evangelii, per quod Verbum, Spiritus Sanctus Gentilitatis circa Deum errores, & hominum peccata, tanquam per gladium quendam spirituales trucidat. Sanctus autem Basilius, dum Spiritum Sanctum vocat *Verbum Filii*, solum vult eum nobis manifestare Filium, sicut Verbum vocale conceptus mentis manifestat. Tandem Sanctus Damascenus per *perfectionem absolutam* intelligit, non oppositam relativam, sed omnino integram & completam, seu omnibus numeris absolutam.

Quo sensu
Verbum sit
perfectio ab-
soluta.

X.
Solutus Pater
ad divinis
loquitur, seu
dicit, pro di-
censio scilicet
est Verbum.

Oportet jicet Durandus S. Anselmum in Monologio, cap. 46. docentem, *Dicere esse rem cogitare. & idem esse dicere quod intelligere*; unde saepe assertit omnes tres Personas dicere, sicut intelligere: ergo juxta S. Anselmum *dicere*, seu proferre Verbum, est quid essentiale, ac toti Trinitati commune, & omnes dicunt, cum omnes intelligant. Respondetur S. Anselmum in sensu non ita stricto & proprio sed latiore esse locutum, & contra communem acceptionem Patrum illius vocis *dicere*, qui, ut vidimus num. 7. *loqui*, seu *dicere* idem esse aiunt, ac producere Verbum, & propterea negant Patrem esse posse *Verbum*, quia ab aliâ Personâ non procedit. Ex his ergo constat, *dicere* non esse merè intelligere, nec quid essentiale, sed notionale, & soli Patri congruere, cum is solus ad intra Verbum producat.

SECTIO SECUNDA.

Utrum secunda Persona in Divinis sit imago Patris.

I.
Negat Du-
randus Fi-
lium esse Pa-
tris imagi-
nem.

DURANDUS, ut sectione præcedente vidimus, Secundam Trinitatis Personam negavit esse propriè *Verbum*: eandem similiter negat esse *Patris imaginem*: imò rationem imaginis non omnino reperiri assumat in divinis quod imago similitudinem requirat in naturâ, similitudo distinctionem; in divinis autem nulla datur in naturâ distinctio, sicque nec conceptus imaginis. Quod autem imago hic similitudinem petat in naturâ, constat, nam in personalitatibus sunt dissimiles. Ait itaque, rationem Imaginis Filio, non nisi improprie, & per quandam accommodationem competere, nec Filio convenire magis quam Spiritui Sancto, quem proinde, æquè Patris & Filii imaginem esse asserit, ac Filius est imago Patris, cum ab iis producatur, sitque in eadem cum illis naturâ, & in perfectione æqualis. Et quoad hoc postre-

Patris quo-
runda Gra-
viorum sen-
tentia.

rum de Spiritu Sancto, ex Grecis Patribus non pauci, ut S. Basilius, S. Athanasius, S. Damascenus, & alii, eum identidem Filii imaginem appellant.

Dicendum tamen cum communi Theologorum sententiâ, Filium in divinis esse verè & propriè imaginem Patris, non verò Spiritum Sanctum: ita S. Thomas hic, q. 35. art. 1. & 2. & alii. Probat primò ex illo ad Hebræos 1. v. 3. ubi de Christo dicitur, *Qui cum sit splendor gloria, & figura substantiæ ejus*. Item ad Coloss. 1. v. 15. *Qui est imago Dei invisibilis*. Idipsum alibi tum in veteri tum novo Testamento habetur. Hinc Sanctus Athanasius Oratio. 2. contra Arianos Verbum Dei vocat *splendorem, characterem, & imaginem Patris*. S. etiam Hilarius lib. 2. de Trinit. circa initium, Filium in divinis appellat *Imaginem invisibilis Dei, & formam Patris ingenti*. Eundem S. Ambrosius lib. 10. in Lucam vocat *Plenam imaginem Dei*. Idipsum tradit S. Anselmus, S. Damascenus, S. Cyrillus Alexandrinus, S. Augustinus, & alii.

II.
Filius in di-
vinis est ve-
rè & propriè
imago Patris

S. Athana-
sius.

S. Hilari-
us.

S. Ambro-
sius.

Huic proinde Durandi sententiæ nonnulli gravem, nec immeritò, inurunt censuram. Dionysius Cartusianus eam *periculosam & erroneam*: *Zumel falsam, & nimis periculosam in fide*: alii *temerariam, & errori proximam* appellant, utpote unanimi Theologorum consensio, sententiæque tot Scripturæ ac Patrum testimonii firmata, in re gravissimâ contrariam, quæ omnia ad improprios & metaphoricos sensus detorque, haud dubiè ingentis est temeritatis.

III.
Sententi-
bus Duran-
di gratia à
Theologi-
maturitate
conjecta.

In reddendâ tamen hujus rei ratione non omnes perinde conveniunt. Hæc mihi pro præsentî (latior enim ejus discussio ponetur infra, dum de generatione Verbi) hæc, inquam, verosimilior ratio videtur: tria siquidem ex communi omnium conceptu ad imaginem requiruntur: ut sit simile protypò: ut sit ab eo expressa, seu producta, qua de causâ, inquit S. Augustinus, quamvis ovunt ovo sit simile, non tamen est illius imago, quia non est ab eo productum: tertio ad imaginem requiritur, ut sit expressa seu producta ex intentione representandi prototypum; & defectu hujus, nec ignis B. ab igne A. productus, quantumvis ei similis, nec arbor ex alterius arboris semine proveniens, est illius imago; in his enim ex intentione naturæ aliud non intenditur, quàm propagatio speciei.

IV.
Trium ad re-
tentionem im-
aginis præci-
pua requi-
runtur.

Secus res se habet in iis qui operantur cognoscendo, maxime in præditis intellectu, in his quippe, non speciei tantum propagatio à natura intenditur, sed individui generantis representatio. Hoc autem ex eo colligimus; communi enim omnium existimatione Filius in humanis censetur velut quædam illius imago representare Patrem, ac Pater in Filio adhuc superflite vivere. Hinc Ecclesiastici 30. v. 4. de Patre & Filio dicitur: *Mortuus est Pater ejus, & quasi non est mortuus, similem enim reliquit sibi post se*. Ex quo habetur generantem; non solum ex intentione naturæ producere aliquid sibi simile, sed insuper, quod ipsum exprimat. Genes. item 5. v. 3. dicitur Adam genuisse Sethum *ad imaginem & similitudinem suam*. Idem testantur Patres: sic S. Greg. Nazian. orat. 36. post medium, *Compendiosa, inquit, facilisque paterna natura declaratio est Filius, omne enim quod genitum est, genitorem suum tacitâ quadam voce desinit*: quod etiam apud alios sæpius reperitur.

V.
Alia natura
intenditur in
cognoscendi-
bus, alia in
non cognos-
centibus.

Filius ex in-
tentione na-
tura repræ-
sentat Pa-
trem.

Secunda ergo Trinitatis Persona, cum sit Filius, ipso facto est imago Patris: quo autem pacto sit Filius, & per generationem producatur, accipiendò scilicet ex vi processionis sapientiam, seu actua-

VI.
Secunda Per-
sona est Fi-
lius, ac pro-
inde imago
Patris.

lissimam